

SLAVNÉ HLAVY

BOJOVALY S MIGRÉNOU A PŘESTO ZMĚNILY SVĚT

JULIUS CAESAR: VLÁDCE, KTERÝ BOJOVAL NEJEN S ŘÍMEM, ALE I SE SVOU HLAVOU

Julius Caesar (100 př. n. l. – 44 př. n. l.) je jednou z nejvýznamnějších postav světových dějin. Římský vojevůdce, politik a reformátor, který změnil tvář starověkého světa a stal se symbolem moci i ambicí. Přestože dokázal ovládnout obrovskou říši, v soukromí čelil nepříteli, který byl neviditelný – bolestem hlavy a záchvatům, které dnešní historici připisují migrénám nebo epilepsii.

GENIÁLNÍ STRATÉG I MISTR PROPAGANDY

Caesar se proslavil především svými taženími v Galii. V sedmi letech bojů podrobil území dnešní Francie a Belgie, čímž nesmírně rozšířil hranice Říma. Byl nejen skvělým vojevůdcem, ale také prvotřídním propagandistou – své „Zápisky o válce galské“ psal tak, aby ho líčily jako neohroženého hrdinu.

Po vítězství nad Pompeiem v občanské válce se stal doživotním diktátorem. Prosadil celou řadu reforem: reorganizaci státní správy, rozdělování půdy veteránům a chudým, udělování občanství provinciálům či zavedení julijánského kalendáře, který s drobnými úpravami používáme dodnes.

MUŽ, KTERÉHO BOLELO SVĚTLO I HLUK

Antické prameny, například Suetonius, uvádějí, že Caesar trpěl „náhlými mdlobami“ a bolestmi

hlavy. Moderní lékaři se domnívají, že šlo o migrény nebo epileptické záchvaty. Byly popsány situace, kdy se mu na vojenských taženích zatočila hlava natolik, že musel opustit poradu. Přesto dokázal okamžitě po odeznění záchvatu pokračovat ve velení a rozhodovat o osudu říše.

ODKAZ NAVZDORY SLABOSTI

Caesarův život skončil násilně – 15. března 44 př. n. l., v den známý jako „idy březnové“, ho v senátu zavraždili spiklenci vedení Brutem a Cassiem.

Jeho jméno se však stalo synonymem pro moc. Titul „císař“ vychází právě z jeho jména. Jeho migrény nám připomínají, že i ti nejsilnější lidé mají své slabosti. Caesar dokázal z bolestí udělat součást svého příběhu – nikdy nepřiznal porážku a i s hlavou sevřenou bolestí se odvážil překročit Rubikon se slovy: „Kostky jsou vrženy.“

Rozhovor: Julius Caesar o migréně, Rubikonu a šumu v hlavě

Vítejte, pane Caesare. Na úvod – jak se vám líbí, že dnes o vás vychází noviny?

Přiznávám, je to příjemná změna. V Římě se o mně psaly spíše nápisy na zdech, většinou nevybíravé. A tady? Fotka, titulek, rozhovor. Senát by se mohl učit.

Pojďme k jádru věci. Říká se, že jste trpěl bolestmi hlavy. Migrénou?

Ano, má hlava byla někdy jako bojiště – zuřivý hluk, oslepující světlo. Přepadlo mě to velmi nečekaně. Jeden den jsem velel desítkám tisíc mužů, druhý jsem seděl ve stanu a přál si jen ticho a tmu.

To nezní jako ideální stav pro vojevůdce. Jak jste to zvládal?

Upřímně? S obtížemi. Vojáci čekali rozkazy a já měl pocit, že mi někdo rozštípl lebku. Pomáhalo mi pár věcí – klid, voda, obklady. Někteří lékaři doporučovali pouštění žilou, jiní byliny. Ale většinou to byla otázka vůle. Migréna mě srazila na kolena, ale nikdy ne na dlouho.

Máte nějakou historku z bitev, kde vám migréna komplikovala život?

Jednou v Galii, těsně před střetem s Vercingetorixem, jsem měl tak prudký záchvat, že jsem sotva udržel oči otevřené. Vojáci si šeptali, že jsem snad otrávený. Když bolest odezněla, vyšel jsem ze stanu, nasedl na koně a vedl útok. O den později už psaly kroniky o „neohroženém Cézarovi“. Pravdu o mé hlavě jsem si nechal pro sebe.

Co vám migréna „vzala“?

Čas. Někdy i několik dní. Ztratíte chvíle, kdy byste mohli rozhodovat, psát, plánovat. V politice je každá hodina cenná.

A co vám naopak „dala“?

Naučila mě trpělivosti. Když víte, že přijde bolest, vážíte si okamžiků klidu. A také jsem se naučil delegovat – dobrý vojevůdce musí mít kolem sebe lidi, kteří zvládnou pokračovat, i když on sám odpočívá.

Jak byste vnímal dnešní medicínu, kdybyste ji měl k dispozici?

Kdybych měl současné léky, stal bych se nesmrtelným. Přinejmenším bych měl víc času na psaní.

Idy březnové by mě pak zastihly se zdravou hlavou – a možná by senátoři nedostali šanci.

Co byste poradil lidem, kteří dnes trpí migrénou?

Najděte svůj Rubikon – okamžik, kdy řeknete bolesti: „Kostky jsou vrženy.“ Nebojujte s ní příliš tvrdohlavě, spíš hledejte způsoby, jak ji obejít. A nezapomeňte – ani migréna vás nezabaví možnosti vítězit.

A váš odkaz pro dnešní dobu?

Vládněte svému času, nechte po sobě stopy – at už je to kniha, most, nebo myšlenka. Hlava vás může bolet, ale dějiny si pamatují jen to, co dokážete i navzdory bolesti.

CAESAROVY TIPY NA MIGRÉNU

1. Vyhledej ticho a tmou.

„Legie mohou počkat, hlava ne.“

2. Studený obklad.

Římané používali vodu z akvaduktů – funguje lépe než helma.

3. Bylinky.

Máta a vrbová kůra utiší bolest. (Dnes by se tomu říkalo aspirin.)

4. Nepřepínej se.

I vojevůdce musí občas předat velení.

5. Vůle.

„Migréna je jen další nepřítel. A každý nepřítel je porazitelný.“

Migréna v antickém Římě: Když bohové trestali hlavu

Bolesti hlavy nebyly v antickém světě ničím neznámým. Staří Římané je přisuzovali horké krvi, zlým duchům nebo hněvu bohů. Lékařská věda byla tehdy ještě v plenkách, a tak se migréna léčila metodami, které by dnešní pacienti pravděpodobně odmítli.

LÉČBA: OD PIJAVIC PO AMULETY

- Pouštění žilou – lékaři věřili, že „špatná krev“ musí ven. Pacient tak často odcházel oslabený víc než samotnou bolestí.
- Bylinky – máta, šalvěj, vrbová kůra. Poslední jmenovaná je zajímavá, protože obsahuje kyselinu salicylovou – látku, na jejímž základě později vznikl aspirin.
- Amulety a rituály – lidé nosili kolem krku různé kamínky nebo kostičky zvířat. Někteří se obraceli na bohy, především na Apollóna, patrona léčení.

MIGRÉNA JAKO „ZNAMENÍ“

Záchvaty migrény bývaly někdy vykládány jako posvátné znamení. Náhlé mdloby nebo výpadky

zraku mohly působit dojmem, že se nemocný dostává do styku s vyšší mocí. Takové projevy nebyly vnímány jen jako slabost, ale i jako dotek bohů.

CAESAR NEBYL SÁM

Caesarova onemocnění nejsou jediným zaznamenaným případem. Podobné obtíže měl prý i vojevůdce Gaius Marius a později také císař Hadrianus. Migréna tak byla častým hostem i v římských palácích a táborech.

ODKAZ PRO DNEŠEK

Když se podíváme zpět, vidíme fascinující kontrast: lidé tehdy trpěli stejně jako my dnes, jen prostředky k úlevě byly nesrovnatelně primitivní. To, co pro nás znamená „vzít si pilulku a lehnout do ticha“, mohlo pro Římana znamenat rituál s obětováním zvířete.

KVÍZ: CO VÍTE O CAESAROVÍ?

1. Jaký titul se odvozuje od jména Caesar a používáme ho dodnes?

- a) Král
- b) Císař
- c) Diktátor

2. Co znamená výraz „překročit Rubikon“?

- a) Vrátit se domů
- b) Udělat nevratný krok
- c) Začít novou válku

3. Jaký kalendář Caesar zavedl?

- a) Římský lunární
- b) Julijánský
- c) Gregoriánský

4. Kdo vedl spiknutí proti Caesarovi v roce 44 př. n. l.?

- a) Brutus a Cassius
- b) Pompeius a Crassus
- c) Octavianus a Antonius

Spřávné odpovědi: 1b, 2b, 3b, 4a